
SZINPOZION

Rehák László

AZ AVNOJ II. ÜLÉSSZAKÁNAK SZENTELT KÖZPONTI TUDOMÁNYOS TANÁCSKOZÁS

Négy évtizede már, hogy Jugoszlávia nemzeteinek és nemzetiségeinek forradalmi harca alapján, Jajceban, államjogilag és a nemzetközi politikai színtéren is lefektették az új Jugoszlávia alapjait. Ezt az eseményt, jelentőségét és mai valóságunkban való jelenlétét, továbbfejlődését az 1983. év folyamán több alkalommal, különféle tudományos értekezleten és kerekasztal-beszélgetéseken vitatták meg. Számunkra természetes, hogy az AVNOJ (Jugoszláv Népfelszabadító Antifasiszta Tanács) II. ülészakának szentelt központi tudományos rendezvénynek az a szocialista köztársaság volt a színhelye, amely területén 1942-ben megalakult és megtartotta I. ülészakát Bihaćban, majd a II. ülészakát Jajceban. A szervezést Bosznia-Hercegovina Kommunista Szövetsége Központi Bizottságának A Nemzetek Közötti Viszonyokat Tanulmányozó Intézete (igazgató: Čedo Kisić, a szervező bizottság elnöke: Hrvoje Ištok) vállalta magára. Hozzá kell fűzni, hogy az 1983. november 16., 17. és 18. Szarajevóban megtartott értekezlet sok munkát igénylő szervezési feladatait igen jól oldották meg. Az értekezleten Jugoszlávia minden jelentősebb központjának társadalomtudományi dolgozói és közéleti munkásai képviseltették magukat. Az értekezletre száznál több beszámolót készítettek, a BH KSZ KB Veljko Vlahović nevét viselő marxista központ nemzeti kérdésekkel foglalkozó intézete pedig külön előzetes okmánytárt is megjelentetett, amely az AVNOJ II. ülészakára vonatkozott. Itt jegyezzük meg azt is, hogy mivel Bosznia-Hercegovina nemrég felépült köztársasági szkupstinájának épületét bocsátották a tudományos tanácskozás rendelkezésére, így a résztvevők valóban kedvező körülmények között dolgozhattak az értekezlet két és fél napja alatt.

A négy évtizedes évfordulót jelölő értekezletnek átfogó és terjedelmesen megfogalmazott témaköre volt: „Az AVNOJ-határozatok Jugoszlávia nemzetei és nemzetiségei egyenjogúságának, testvériségének és egységének, öngazgatási egymásrautaltságának, fejlődésének és haladásának tartós alapjai.” Az ilyen körülményesen és körültekintően megfogalmazott témakör nem bizonyult feleslegesnek. Biztosította a tárgyalás teljes

időszerűségét, világosabban kimutatta tudományos és politikai szempontból azoknak a nézeteknek a tarthatatlanságát, amelyek igyekeznek megkérdőjelezni az AVNOJ-határozatok mai helyénvalóságát, és a maga módján is igazolta az AVNOJ-határozatok alapvető jelentőségét és életrevalóságát mai viszonyainkban.

Az értekezlet első plenáris ülésén Čedo Kisić intézeti igazgató vázolta a tanácskozás témakörét, amely a Bihaćban és Jajceban megfogalmazott határozatok értelmében meghatározó jelentőségű volt eddigi és jövőbeli fejlődésünk szempontjából, előrevetítette marxista megalapozottságú forradalmi társadalmi átalakulásunk legfőbb ismérveit. A több mint háromszáz részvevőt Uglješa Uzelac, Szarajevó küldött-testületének elnöke üdvözölte. Majd Vojo Srzentić, a JSZSZK Képviselőházának elnöke emelkedett szólásra, aki nem szorítkozott a szokványos üdvözlésre, hanem az AVNOJ határozatainak elvei alapján feltárta mai társadalmi fejlődésünk időszerű és nyílt kérdéseit, különös tekintettel az ország legfelsőbb törvényhozási-hatalmi és öngazgatási testületeinek feladataira. Ezután került sor a két bevezető tudományos értekezésre, melyek szerzői Dušan Dragosavac és Hamdija Pozderac voltak (a beszámolókat a Létünk mostani száma is közli).

A tudományos értekezlet három tematikus csoportban folytatta munkáját, majd záró jellegű teljes ülést is tartottak a tanácskozás résztvevői. A történelmi szakkérdéseket az első számú bizottságban, a társadalmi viszonyok gazdasági-politikai vetületeit a kettes számúban, a kulturális-tudományos vetületű kérdéskört pedig a harmadik bizottságban tárgyalták. Természetesen a vajdasági tudományos munkások és közéleti emberek is igen tevélegesen vettek részt mindhárom bizottság munkájában. Különösen figyelemre méltó volt Rajcsán István és Milan Mali beszámolója, valamint Petar Krunic írásos felszólalása.

Az ilyen széles körű részvétellel megtartott tudományos értekezlet velejárója, hogy olyan vélemények is elhangzottak, amelyek tudományos volta megkérdőjelezhető, erre azonban közvéleményünk, elsősorban a napilapok hasábjain már reagált is. Ezúttal mi ezekkel az álláspontokkal nem foglalkozunk, mint ahogy nem taglaljuk a Szarajevóban megtartott tudományos értekezlet érdemi részét egészében véve sem. A Létünk a közeljövőben részletesebben foglalkozik majd az AVNOJ-nak szentelt központi tudományos értekezlet alapvető tartalmi mondanivalójával, amikor már a nagy nyilvánosság számára hozzáférhető lesz a két és félnapos értekezlet munkája és teljes betekintés nyerhető az előzetesen beküldött szakdolgozatok anyagába. Ugyanis a BH KSZ KB Veljko Vlahović marxista kutató központjának A Nemzetek Közötti Viszonyokat Tanulmányozó Intézete bejelentette, hogy záros határidőn belül különkiadványban megjelenteti a tudományos értekezlet teljes anyagát. Így az értekezlet eredményei lehetővé teszik majd, hogy a tudományos megközelítés is hozzájáruljon társadalmunk időszerű kérdéseinek a megoldásához.

Mindenesetre már is előrebocsátható, hogy nemcsak jól szervezett és

reprezentatív összjugoszláv jellegű tudományos értekezéslet volt ez, hanem tartalmánál fogva és eredményei alapján is megérte a házigazda Szarajevó, valamint a részvevő tudományos és közéleti munkások fáradságát. Ezért indokolt, hogy a közvélemény számára is hozzáférhető legyen mindaz, ami az AVNOJ-határozatok elveinek életrevalóságát és időszűrségét igazolja mai adottságaink közepette.